בְּאֵר הַגּוֹלָה ל:

הִלְכוֹת קְרִיאַת סֵפֶר תּוֹרָה סִימָן קמח קמט קנ

קמח שֶׁלֹּא יַפְשִׁיט שְׁלִיחַ צִבּוּר הַתֵּבָה. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א סוטה ל״ט (ע״ב).

א א(א) **אֵין שְׁלִיחַ צִבּוּר רַשַּׁאי** (א) **לְהַפְשִׁיט הַתֵּבָה בְּצִבּוּר כָּל זְמַן שֶׁהֵם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת.** (פֵּרַשׁ רַשִׁ״י (סוטה לט: ד״ה להפשיט), שֶׁהָיוּ רְגִילִים לְהָבִיא סֵפֶר תּוֹרָה מִבֵּית אַחֵר (ב) שֶׁהִיא מִשְׁתַּמֶּרֶת בּוֹ וְכוּ׳, עַד שֶׁטָּרַח צִבּוּר הוּא לְהִתְעַכֵּב שָׁם, וְעַיֵּן בְּפָנִים בְּאֹרַח חַיִּים (נמוק״י)):

קמט שֶׁהַצִּבּוּר לֹא יֵצְאוּ מִבֵּית הַכְּנֶסֶת עַד שֶׁיַּצְנִיעוּ סֵפֶר תּוֹרָה. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א סוטה ל״ט (ע״ב) לְפָרוּשׁ הַגְּאוֹן הֶבְיאוֹ הַשּׁוֹר.

א א**אֵין הַצִּבּוּר רַשָּׁאִים לָצֵאת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת** (א) **עַד שֶׁיַּצְנִיעוּ סֵפֶר תּוֹרָה.** הַגָּה: מִיהוּ אִם אֵינָם יוֹצְאִים (ב) רַק (ע) יָחִיד לַיִת לָן בָּהּ (בית יוסף (ד״ה ותו) בשם הרבינו יונה בחדושי מגילה). **וְאִם מַצְנִיעִים הַסֵּפֶר תּוֹרָה בְּבֵית אַחֵר, אִם אֵין לְבֵית הַכְּנֶסֶת אֶלָּא פֶּתַח אֶחָד,** (ג) **צְרִיכִין לְהִתְעַכֵּב עַד שֶׁיֵּצֵא הַסֵּפֶר תּוֹרָה** (ד) **וְיִלְכוּ אַחֲרָיו לִמְקוֹם שֶׁמַּצְנִיעִים אוֹתוֹ שָׁם, וְאִם יֵשׁ לְבֵית הַכְּנֶסֶת שְׁנֵי פְּתָחִים, יְכוֹלִים** (ה) **לָצֵאת בְּפֶתַח אֶחָד קֹדֶם שֶׁיֵּצֵא הַסֵּפֶר תּוֹרָה בַּפֶּתַח הָאַחֵר,** (ו) **וּבִלְבַד שֶׁיֵּלְכוּ אַחַר הַסֵּפֶר תּוֹרָה** (ג) **וִילַוּוּהוּ לַמָּקוֹם שֶׁמַּצְנִיעִין אוֹתוֹ שָׁם.** הַגָּה: וּבִמְקוֹמוֹת שֶׁמַּצְנִיעִין אוֹתוֹ בַּהֵיכָל שֶׁהוּא הָאָרוֹן בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, מְצָוָה לְכָל מִי שֶׁעוֹבֶרֶת לְפָנָיו (ז) לְלַוּוֹתָהּ עַד לִפְנֵי הָאָרוֹן שֶׁמַּכְנִיסִין אוֹתָהּ שָׁם (דברי עצמו ומהרי״ל (מנהגים הלכות תפילה)). וְכֵן הַגּוֹלֵל יֵלֵךְ אַחַר הַסֵּפֶר תּוֹרָה עַד לִפְנֵי הָאָרוֹן, וְעוֹמֵד שָׁם עַד שֶׁיַּחֲזִירוּ הַסֵּפֶר תּוֹרָה לִמְקוֹמָהּ (הגהות מיימוני פרק י״ב (הכ״ד סוף ג) מהלכות תפילה), (ח) וְכֵן נוֹהֲגִין בְּמַגְבִּיהַּ הַסֵּפֶר תּוֹרָה, כִּי הוּא עִקַּר הַגּוֹלֵל וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ שֶׁמְּבִיאִים הַתִּינוֹקוֹת לְנַשֵּׁק הַתּוֹרָה כְּדֵי לְחַנְּכָם וּלְזָרְזָם בְּמִצְוֹת, וְכֵן נוֹהֲגִין (אור זרוע (מ״כ סי׳ ממ)):

הִלְכוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת

קנ בִּנְיַן בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְשֶׁיִּהְיֶה גָּבוֹהַּ. וּבוֹ ה׳ סְעִיפִים:

א תוספתא (ב״מ סי״א ה״ב) כְּתֻבִּיהָ הָרִי״ף (ה״י) וְהָרֹא״ש (סי׳ כד) בְּרֵישׁ פֶּרֶק קַמָּא דְּבָבָא בַּתְרָא.

א (א) א**כּוֹפִין בְּנֵי הָעִיר זֶה אֶת זֶה** (ב) ***לִבְנוֹת** (ע) [א] **בֵּית הַכְּנֶסֶת,** ***וְלִקְנוֹת לָהֶם תּוֹרָה נְבִיאִים**

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] בֵּית הַכְּנֶסֶת. עַיֵּן בְּאֹר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּרֵיב״ש (סי׳ רנג) שֶׁמִּי שֶׁמּוֹנֵעַ קְבִיעוּת מָקוֹם לְהִתְפַּלֵּל בְּעֲשָׂרָה, נֶחְשָׁב כְּבֶר נִדּוּי הוּא שֶׁמּוֹנֵעַ הָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה, וְהוּבָא בְּקִצּוּרָה בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט (סי׳ קסב ס״ק), וְנִרְאֶה דְּאֶפְלוּ יֵשׁ בֵּית הַכְּנֶסֶת הַדִּין כֵּן אִם לֹא שֶׁהַקָּהָל גּוֹזְרִים כֵּן מִצַּד תּוֹעֶלֶת הַמְּגִיעַ לַצִּבּוּר. וְעַיֵּן בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם סְעִיף קָטָן א׳ מַה שֶּׁכָּתַב חֲפֵץ טְעוּת סוֹפֵר וְצָרִיךְ לוֹמַר כְּפֵה עַיֵּן שָׁם:

בַּאֵר הַיטֵב

א (ע) יָחִיד. פֵּרוּשׁ אֶחָד וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַצְאוּ רַבִּים: (ב) **וִילַוּוּהוּ.** וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁמּוֹצִיאִין אוֹתָהּ יְלַוּהָ אוֹתָהּ עַד הַבִּימָה. הָאֲרִי״ זַ״ל (פרי עץ חיים שער קריאת ס״ת פ״א):

א (ע) **בֵּית הַכְּנֶסֶת.** הַבָּאִר הַיטֵב אֲשֶׁר לְפָנֵי הֵבִיא כָּאן מֵהַרַ״ם פְּדָרָאז דִּלְבִנְיַן בֵּית הַכְּנֶסֶת גּוֹבִין לְפִי נְפָשׁוֹת, עַיֵּן שָׁם, וְלֹא רָאָה בְּמַהֲרַ״ם עֲצָמוֹ דָּשָׁם פָּסַק לְהַפּוּךְ דִּלְבִנְיַן בֵּית הַכְּנֶסֶת גּוֹבִין לְפִי מָמוֹן, עַיֵּן שָׁם סִימָן מ״ב. בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ תּוֹעֶלֶת לְהַקָּהָל יְכוֹלִין לְמְחוֹת שֶׁלֹּא יִתְפַּלְלוּ בַּעֲשָׂרָה בְּבֵיתָם כִּי אִם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, עַיֵּן בִּשְׁנֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט):

בַּאוּר הַלָּכָה

א * **לִבְנוֹת** וְכוּ׳. עַיֵּן בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (סק״א וסק״ג) שֶׁכָּתַב דְּיֵשׁ מִי שֶׁכָּתַב דְּאֵין **לִבְנוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת עַל יְדֵי עוֹבְדֵי גִּלּוּלִים, וּבִקְרָט לַעֲשׂוֹת כְּמִין כִּפָּה לְקִנֵּי הַהֵיכָל לְנוֹי תְּבוּאַי רְאוּי לְזֶהֶר שֶׁיִּהְיֶה עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל, וּמִכָּל מָקוֹם לְחַתֵּן הַגַּג שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת עַל יְדֵי עוֹבְדֵי גִּלּוּלִים אֵין לָחוּשׁ:**

* **וְלִקְנוֹת לָהֶם תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ג), **וּפְשׁוּט דְּהוּא הַדִּין אִם אֵין מָקוֹם לְצַבּוּר לִלְמֹד כְּגוֹן שֶׁבֵּית הַכְּנֶסֶת הוּא דְּחוּק לָזֶה אוֹ מִסִּבָּה אַחֶרֶת שְׁכּוֹפִין זֶה אֶת זֶה לִבְנוֹת בֵּית הַמִּדְרָשׁ,** דְּמֵה שֶׁכָּתַב הָרֹא״ש בִּתְשׁוּבָה כְּלַל ״ג (סי׳ יד) כְּעַיִן זֶה, עַיֵּן שָׁם, וְעוֹד שֶׁהָרֵי כּוֹפִין לִבְנוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת לְתִפְלָה, כָּל בִּנְיַן הָאוֹחֵז הַסֵּפֶר לְהִתְרַחֵק קְצָת מִן הַצַּד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחֲזִיק הַסֵּפֶר אֲחוֹרֵי הַקּוֹרְאִים בַּתּוֹרָה:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **לְהַפְשִׁיט הַתֵּבָה.** בְּכָל מָקוֹם תֵּבָה פֵּרוּשׁוֹ אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְתֵבָה הָאֲמוּרָה כָּאן, שֻׁלְחָן שֶׁסֵּפֶר תּוֹרָה מֻנָּח עָלָיו כְּשֶׁקּוֹרִין בּוֹ [פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״א)]: (ב) **שֶׁהִיא מִשְׁתַּמֶּרֶת בּוֹ.** וּפוֹרְשִׁין בְּגָדִים נָאִים סְבִיב הַתֵּבָה לִכְבוֹד הַסֵּפֶר תּוֹרָה. וּכְשֶׁיּוֹצְאִין מִשָּׁם וְנוֹטְלִין סֵפֶר תּוֹרָה לִתֵּן לְבֵית שֶׁמִּשְׁתַּמֵּר בּוֹ, לֹא יַפְשִׁיט הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הַתֵּבָה בְּפָנֵי הַצִּבּוּר, שֶׁטָּרַח צִבּוּר הוּא לְהִתְעַכֵּב שָׁם עִם הַסֵּפֶר תּוֹרָה עַד שֶׁיַּפְשִׁיט אֶת הַתֵּבָה, אֶלָּא מוֹלִיךְ הַסֵּפֶר תּוֹרָה וְהֵם יוֹצְאִים אַחֲרָיו (כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן קמ״ט (ס״א)), וְחוֹזֵר לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּמַפְשִׁיט הַתֵּבָה [כָּל זֶה מְפֹרָשׁ רַשִׁ״י שָׁם (סוטה לט: ד״ה להפשיט)]:

א (א) **עַד שֶׁיַּצְנִיעוּ.** שָׁאֵין זֶה דֶּרֶךְ כָּבוֹד לַתּוֹרָה שֶׁיְּנִיחוּהָ וְיֵלְכוּ לָהֶם, (ע) וּמֵירֵי בְּמָקוֹם שֶׁמְּנַהֵג לְהַצְנִיעַ הַסֵּפֶר אַחַר וּבָא לְצַיֵּן, דְּאִם לֹא כֵן בְּלָאו הָכִי הָלֹא אָסוּר לְאָדָם לָצֵאת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת קֹדֶשׁ דְּסִדְרָא, כַּמְבֹאָר בְּסִימָן קל״ב (ס״ב): (ב) **רַק יָחִיד.** וַאֲפִלּוּ (ג) שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה, וְהַטַּעַם דְּיֵשׁ כָּבוֹד לַסֵּפֶר תּוֹרָה כֵּינָן שֶׁעֲדַיִן רֹב הַצִּבּוּר שָׁם, וְעַיֵּן בְּפְרִי חָדָשׁ. וְעַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים (משׁ״ז סק״א) שֶׁמְּצַדֵּד לוֹמַר דְּדַוְקָא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת גּוּפָא הַגַּל הָרַמְ״א, אֲבָל כְּשֶׁמּוֹצִיאִין אוֹתָהּ לְבֵית אַחֵר, בְּכָל גַּוְנֵי אֲפִלּוּ יָחִיד לֹא יֵצֵא קֹדֶם הַסֵּפֶר תּוֹרָה, אֶלָּא יַמְתִּין עַד שֶׁיּוֹצִיאוּהָ עַיֵּן שָׁם: (ג) **צְרִיכִין לְהִתְעַכֵּב** וְכוּ׳. דְּאֵין נָכוֹן שֶׁיֵּצֵא אָדָם בְּפֶתַח קֹדֶם הַסֵּפֶר תּוֹרָה: (ד) **וְיֵלְכוּ אַחֲרָיו** וְכוּ׳. לַעֲשׂוֹת לָהּ הָדוּר לְלַוּוֹתָהּ, וְאִסְמְכוּהָ אִקְרָא דִּכְתִיב ׳אַחֲרֵי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם תֵּלֵכוּ׳ [גְּמָרָא (סוטה לט:)]: (ה) **לָצֵאת בְּפֶתַח אֶחָד** וְכוּ׳. דְּכָזֶה לֹא מְנַכֵּר שֶׁיּוֹצֵא קֹדֶם הַסֵּפֶר תּוֹרָה: (ו) **וּבִלְבַד שֶׁיֵּלְכוּ** וְכוּ׳. פֵּרוּשׁ (ג) אַף שֶׁהִתְּחִילוּ לָצֵאת בְּפֶתַח אַחֵר, מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לְהַמְתִּין בַּחוּץ עַד שֶׁיּוֹצִיאוּ הַסֵּפֶר תּוֹרָה וִילַוֶּה אוֹתָהּ לִמְקוֹמָהּ: (ז) **לְלַוּוֹתָהּ.** וְכֵן (ד) כְּשֶׁמּוֹצִיאִין מֵהַהֵיכָל, מִצְוָה לְכָל מִי שֶׁעוֹבֶרֶת לְפָנָיו לְלַוּוֹתָהּ עַד הַבִּימָה: (ח) **וְכֵן נוֹהֲגִין בְּמַגְבִּיהַּ** וְכוּ׳. מַשְׁמַע דְּמִנְּהָגָנוּ הוּא בַּמַּגְבִּיהַּ בִּלְחוּד, אֲבָל בִּלְבוּשׁ וְשֻׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים (סי׳ ו ס״ו אות יג) וְשַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם (שער י סמ״ב) מְבֹאָר דְּבֵין הַמַּגְבִּיהַּ וּבֵין הַגּוֹלֵל צְרִיכִין לְלַוּוֹתָהּ עַד לִפְנֵי אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ. מִנְהָג פָּשׁוּט (ס) שְׁבָּדָרָךְ הִלּוּכוֹ מִן הַתֵּבָה אוֹמֵר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר וְהַצִּבּוּר ׳מִזְמוֹר לְדָוִד לַה״ וְגוֹ׳ (תהלים כט), וְנוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לוֹמַר ׳מִזְמוֹר לְדָוִד׳ כִּי אִם בְּשַׁבָּת אוֹ בְּיוֹם טוֹב שֶׁחָל בְּשַׁבָּת, אֲבָל בְּיוֹם טוֹב וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּחֹל כְּשֶׁמַּסְלִיקִין הַסֵּפֶר תּוֹרָה אֵין אוֹמְרִים ׳מִזְמוֹר לְדָוִד׳ רַק ׳לְדָוִד מִזְמוֹר לַה׳ הָאָרֶץ׳ וְגוֹ׳ (שם כד):

א (א) **כּוֹפִין** וְכוּ׳. זֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם הִלְכוֹת תְּפִלָּה פֶּרֶק י״א (ה״א), כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל צָרִיךְ לְהָכִין לוֹ בַּיִת שֶׁיִּכָּנְסוּ בּוֹ לְתִפְלָה בְּכָל עֵת תְּפִלָּה, וּמָקוֹם זֶה נִקְרָא בֵּית הַכְּנֶסֶת. וַאֲפִלּוּ הַמְּעוּט יְכוֹלִין לָכֹף אֶת הַמְּרֻבִּים [רַמ״א חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן קס״ג סָעִיף א׳]: (ב) **לִבְנוֹת.**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ע) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א): (ב) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): (ג) עַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה ותו גרסינן): (ד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג): (ה) שַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם (שער י סמ״ב):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(ג) (ג) **וּכְתוּבִים.** (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן נ״ה (סכ״ג) אִם כּוֹפִין זֶה אֶת זֶה לִשְׂכֹּר לָהֶם מְנָיָן): **ב** [ב]**אֵין בּוֹנִים בֵּית הַכְּנֶסֶת** אֶלָּא (ד) **בִּגְבָהָּה שֶׁל עִיר,** [ג]**וּמַגְבִּיהִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיִּהְיֶה** (ה) **גָּבוֹהַּ מִכָּל בָּתֵּי** (ג) [ג] **הָעִיר שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם, לְאַפּוּקֵי * בִּירָנִיּוֹת** (פֵּרוּשׁ, בִּנְיָנִים (ו) הָעֲשׂוּיִים לְנוֹי. תַּרְגּוּם 'שְׂכִיוֹת הַחֲמָדָה' בִּירָנִיּוֹת שַׁפִּירָן) **וּמִגְדָּלִים שֶׁאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם,** וְגַם שֶׁהוּא מֻשְׁפָּע וְאֵינוֹ רָאוּי לְתַשְׁמִישׁ, [ד]**מְשַׁעֲרִין עַד הַמָּקוֹם שֶׁהוּא רָאוּי לְתַשְׁמִישׁ, דְּהַיְנוּ שֶׁאִם יֵשׁ עֲלֵיהָ תַּחַת הַגַּג * לֹא תְּהֵא גְּבוֹהַּ יוֹתֵר מִבֵּית הַכְּנֶסֶת.** הַגָּה: וּכְשֶׁעֹשִׂין הַדֶּחֶק, אוֹ שֶׁיֵּשׁ מִצְוַת מַלְכוּת שֶׁאֵינָן רַשָּׁאִים לִבְנוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת כְּדִינוֹ, מֻתָּר לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית אַף עַל פִּי שֶׁדְּרִין בָּעֲלִיָּה (ז) עַל גַּבָּיו, וּבִלְבַד שֶׁיְּהַגּוּ בָּעֲלִיָּה שֶׁעָלָיו בִּנְקִיּוּת, כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר סוֹף סִימָן קנ״א (סי״ג) (בית יוסף סימן קנ״ד (ד״ה ולמזכה) בשם מהר״י בן חביב): **ג** [ה]**מִי שֶׁהָגְבִּיהַּ בֵּיתוֹ יוֹתֵר מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁכּוֹפִין אוֹתוֹ לְהַשְׁפִּילוֹ.** (וְאִם עָשָׂה בִּנְיָן גְּבוֹהַּ יוֹתֵר (ח) בְּקֶרֶן אֶחָד (ז) מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, סַגִּי בְּכָךְ) (הגהות מיימון פרק י״א מהלכות תפלה (פות 6), שכן היה מעשה): **ד** [ו]**הַבּוֹנֶה כְּנֶגֶד חַלּוֹן בֵּית הַכְּנֶסֶת,** (ט) **אֵין** (ה) [ה] **מַסְפִּיק לוֹ בְּהַרְחָקַת אַרְבַּע אַמּוֹת, לְפִי שֶׁהוּא צָרִיךְ אוֹר גָּדוֹל: ה** * [ז]**אֵין פּוֹתְחִין פֶּתַח**

ב תוֹסֶפְתָּא פֶּרֶק דְּמְגִלָּה (ה״ד).
ג שַׁבָּת י״א (ע״א).
ד טוּר לְדַעַת הָרא״ש (שבת פ״א סי׳ כג).
ה הָרא״ש שָׁם וְהַשּׁוּר.
ו אַגָּדָה בְּפֶרֶק קַמָּא דְּבָבָא בַּתְרָא (סי׳ יב).
ז תוֹסֶפְתָּא (מגילה פ״ג ה״ד) לְפָרוּשׁ הַתּוֹסָפוֹת (ברכות ו. ד״ה אחורי), וּכְתָבוּהָ הָרִי״ף (יד.) וְהָרא״ש בְּפֶרֶק (קַמָּא) [שְׁלִישִׁי] דְּמְגִלָּה (סי׳ יב).

בְּאֵר הַיֵּטֵב

(ג) **וּכְתוּבִים.** וּבִזְמַן הַזֶּה מְחַיְּבִים לִקְנוֹת גַּם גְּמָרוֹת לִלְמֹד כָּל מִי שִׁירְצֶה, עַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן (רע״ד) [ר״ע] (ס״ב): **ב** (ג) **הָעִיר.** וְעָקְשָׁו אֵין נִזְהָרִין בָּזֶה, כֵּיוָן דְּבָתֵּי שְׁרֵרוֹת גְּבוֹהִים לֵיכָא הָכָרָא לְבֵית הַכְּנֶסֶת. כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט), מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): **ג** (ז) **מִבֵּית הַכְּנֶסֶת.** דַּוְקָא בִּנְיָן כְּגוֹן גַּג אוֹ עֲלִיָּה, אֲבָל לֹא כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂין קְצָת שְׁתּוֹחֲבִין עֲמוּד בְּרֹזֶל בְּקֶרֶן אַחַת וְלֹא הוֹעִילוּ כְּלוּם בְּתִקָּנָתָן. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב):
ד (ה) **מַסְפִּיק לו.** הֵינוּ כְּשֶׁהַחֲזִיקוּ הַקָּהָל בַּחֲלוֹנוֹת, עַיֵּן חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן ל״ב חֵצֶר בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁאֵין בּוֹ תַּשְׁמִישׁ צָנוּעַ אֵין (סל״ב). כָּתַב רַמ״א בִּתְשׁוּבָה סוֹף סִימָן קנ״ד

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [ג] **הָעִיר.** עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן בִּכְכוּר שׁוֹר בְּשֵׁבֶת (יא. ד״ה גמרא), דְּאִם חֵס וְשָׁלוֹם הָעִיר נֶחֱרֶבֶת מֵאוֹתוֹ עָוֹן אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָתִיד לְהַחֲזִירָהּ, עַיֵּן שָׁם, לָכֵן הָרְבֵּה צָרִיךְ לִזָּהֵר בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר: **ד** [ה] **מַסְפִּיק.** עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת נוֹדַע בִּיהוּדָה מַהֲדוּרָא תִּנְיָנָא (או״ח) סִימָן (נ״ז) [ט״ז] בְּאֶחָד שֶׁקָּנָה בֵּית וְחָצֵר מִנָּכְרֵי וְחֶלּוֹנוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת פְּתוּחִים

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְאִם אֵין בְּכֹחָם לִבְנוֹת, (ס) מְחַיְּבִין עַל כָּל פָּנִים לִשְׂכֹּר מָקוֹם מְיֻחָד לְתִפְלָה. וְכָתְבוּ הַפּוֹסְקִים דִּבְבִנְיַן בֵּית הַכְּנֶסֶת גּוֹבִין לְפִי מָמוֹן לְחוּדָא, וּבִשְׂכִירוּת בֵּית הַכְּנֶסֶת גּוֹבִין (ג) חֶצְיוֹ לְפִי מָמוֹן וְחֶצְיוֹ לְפִי נְפָשׁוֹת. כְּתַב מָגֵן אַבְרָהָם סוֹף סִימָן קנ״ד (ס״ק כג) בְּשֵׁם הָרִיכ״ש (בתשובה סי׳ רנג) [וְהוּבָא בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סוֹף סִימָן קס״ב בְּרַמ״א (ס״ו)] הַמְעַכֵּב לִבְנוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת אֲפִלּוּ יֵשׁ בֵּית הַכְּנֶסֶת אַחֶרֶת בָּעִיר מוֹנֵעַ הוּא רַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה, וּמַסִּיק שָׁם דְּאִם הַבַּיִת הַכְּנֶסֶת מְכִילָה אוֹתָם, אָז אַדְּרַבָּה אֲסוּרִים (ג) לְהִפָּרֵד. וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת רַדְבַּ״ז חֵלֶק ג׳ סִימָן תע״ב שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּדִינִים אֵלּוּ, וּבְסוֹף דְּבָרָיו כָּתַב וְכָל זֶה בִּזְמַן שֶׁכֻּלָּם לֵב אֶחָד הוּא שֶׁקִּלּוּסָן עוֹלָה יָפָה, אֲבָל אִם חָלַק לִבָּם, יוֹתֵר טוֹב הוּא שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ כָּל כַּת בְּפָנֵי עַצְמָהּ וְכוּ', וְלֹא תִּטְעֶה בִּדְבָרַי לוֹמַר שֶׁאֲנִי סוֹבֵר שֶׁהַחֲלָקָה טוֹבָה חַס וְשָׁלוֹם, דְּהָא קְרָא כְּתִיב (הושע ד יז) 'חָבוּר עֲצַבִּים אֶפְרַיִם הַנַּח לוֹ' 'חֶלְקָם לִבָּם עַתָּה יֶאְשָׁמוּ' וְגוֹ' (שם י ב), אֶלָּא צָרִיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל שֶׁיִּהְיוּ לֵב אֶחָד לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וְאִם אִי אֶפְשָׁר אֶלָּא שֶׁתָּמִיד הֵם מִתְקוֹטְטִים וְהֵם בְּמַחֲלֹקֶת, דְּחֵה הָרַע בְּמְעוּטוֹ. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ שָׁם בַּתְּשׁוּבָה. וְעַיֵּן בְּפִתְחֵי תְּשׁוּבָה חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן קס״ב (סק״ו) מַה שֶּׁהֶאֱרִיךְ בְּעִנְיָנִים אֵלֶּה: **(ג) וּכְתוּבִים.** כְּדֵי שֶׁיִּקָּרֵא בָּהֶם כָּל מִי שִׁירְצֶה מִן הַצִּבּוּר [חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן קס״ג (סי״א)]. וְדַוְקָא בִּימֵיהֶם שֶׁלֹּא נָתַן לִכְתֹּב רַק תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים, אֲבָל עַכְשָׁו מְחַיְּבִים גַּם לִקְנוֹת סִפְרֵי תַּלְמוּד (ד) וּפֵרוּשֵׁיהֶם לִלְמֹד בָּהֶם לַקְּטַנִּים וְלַגְּדוֹלִים [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א)]. וּבִמְקוֹמוֹת (ה) שֶׁהַסְּפָרִים מְצוּיִים אֵין כּוֹפִין לִקְנוֹת סְפָרִים רַק סֵפֶר תּוֹרָה, דְּהַרְבֵּה יְכוֹלִים לִשְׁאֹל אֵצֶל אֲנָשִׁי הָעִיר: **ב (ד) בְּגָבְהָּהּ שֶׁל עִיר.** שֶׁנֶּאֱמַר (משלי א כא) 'בְּרֹאשׁ הֲמוֹיוֹת תִּקְרָא': **(ה) גְּבוֹהַּ מִכָּל בָּתֵּי הָעִיר.** שֶׁנֶּאֱמַר (עזרא ט ט) 'לְרוֹמֵם אֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ'. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁאֵין נִזְהָרִין בָּזֶה, וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁהַטַּעַם דִּכְיָון דְּיֵשׁ שָׁם הַרְבֵּה בָּתֵּי עוֹבְדֵי גִּלּוּלִים שֶׁגְּבוֹהִים מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, אִם כֵּן בְּלָאו הָכִי לֵיכָּא הָכָּרָא לְבֵית הַכְּנֶסֶת. וּמִכָּל מָקוֹם רָאוּי לְכַתְּחִלָּה לִזָּהֵר בָּזֶה בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר כִּי בַּגְּמָרָא (שבת יא.) הָחְמִירוּ מְאֹד עַל זֶה, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן כָּתַב בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ג): **(ו) הָעֲשׂוּיִים לְנוֹי.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, לְנוֹי בְּעָלְמָא וְאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּתוֹכָן כְּלָל, לָכֵן (ו) אֲפִלּוּ הַבָּתִּים עַצְמָן גְּבוֹהִין לֵית לָן בָּהּ: **(ז) עַל גַּבָּיו.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, וְאִם כֵּן הַבַּיִת הַכְּנֶסֶת נָמוּךְ מִמְּקוֹם דִּירָתוֹ אֲפִלּוּ הָכִי שָׁרֵי: **ג (ח) בְּקֶרֶן אֶחָד מִבֵּית הַכְּנֶסֶת.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהִגְבִּיהַּ רַק זְוִית אֶחָד מִפְּתָלֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת. וְדַוְקָא שֶׁהִגְבִּיהוּ עַל יְדֵי בִּנְיָן כְּגוֹן בֶּגֶן אוֹ עֲלִיָּה, (ו) אֲבָל לֹא כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂין קְצָת שְׁתּוֹחֲבִין עַמּוּד בְּרֹזֶל בְּקֶרֶן אַחַת וְלֹא הוֹעִילוּ כְּלוּם בְּתִקָּנָתָן: **ד (ט) אֵין מַסְפִּיק לו.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דְּאִלּוּ בָּנָה כְּתַל בִּרְשׁוּתוֹ נֶגֶד חַלּוֹנוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ דִּינָא הוּא דְּצָרִיךְ לְהַרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יַאֲפִיל אֶת חַלּוֹנוֹ וְדֵי, אֲבָל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת דְּצָרִיךְ אוֹר גָּדוֹל, מַהֲנֵי (ס) הַחֲזָקַת חַלּוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מִכְּבָר שֶׁיִּהְיֶה צָרִיךְ לְהַרְחִיק יוֹתֵר, וְלֹא נִתְבָּאֵר כַּמָּה יוֹתֵר וְעַל כָּל פָּנִים בְּשִׁמּוֹנָה אַמּוֹת וַדַּאי סַגִּי, וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ה) בְּשֵׁם הַנּוֹדַע בִּיהוּדָה (מהדו״ת או״ח סי׳ טז). וְעַיֵּן בְּפָרֵי מְגַדִּים (א״א סק״ד) שֶׁמִּסְתַּפֵּק לְעִנְיַן עֲזָרָה וְעָזְרַת נָשִׁים אִם גַּם שָׁם לֹא סַגִּי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וּלְדַעְתִּי נִרְאָה דְּהָכִי גַּם עִקַּר דִּינָא דְּהַמְחַבֵּר אֵינוֹ בָּרוּר, עַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר. כָּתַב רַמ״א בִּתְשׁוּבָה סוֹף סִימָן ל״ב, חֲצַר בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁאֵין בּוֹ תַּשְׁמִישׁ צָנוּעַ לָרַבִּים, אֵין יְכוֹלִין לְמַחוֹת לְיָחִיד שֶׁפּוֹתֵחַ שָׁם חַלּוֹנוֹתָיו [דַּכְפוֹתֵחַ חַלּוֹנוֹ נֶגֶד רְשׁוּת הָרַבִּים דְּמִיא], אֲבָל אִם הַקָּהָל פּוֹתְחִין חַלּוֹנוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת לַחֲצֵרוֹ, (ט) יְכוֹל הוּא לְמַחוֹת בְּיָדָם. עַד כָּאן דְּבָרָיו. וְדִין זֶה (י) מְיֻרֶּה שֶׁהְיְחִיד פּוֹתֵחַ חַלּוֹנוֹתָיו לְמָקוֹם שֶׁהוּא מַהֲלַךְ לָרַבִּים

בְּאוּר הֲלָכָה

שָׁכַן בֵּית הַמִּדְרָשׁ הַמְיֻחָד לְתוֹרָה שְׁחִיבוּ יוֹתֵר גָּדוֹל, וְעַיֵּן בְּשֶׁבֶת דַּף י׳ (ע״א) רָבָא חַזְיֵהּ לְרַב הַמְנוּנָא וְכוּ' אָמַר מְנִיחִין חַיֵּי עוֹלָם וְעוֹסְקִין בְּחַיֵּי שָׁעָה, עַיֵּן שָׁם בְּפֵרוּשׁ רַשׁ״י (ד״ה חיי), וְעַיֵּן בְּסִימָן קנ״ג סָעִיף א׳ וְסָעִיף ו׳:

ב * בִּירָנִיּוֹת וּמִגְדָּלִים. בְּרַ״ן (שם ד: ד״ה קשקושי) **אִיתָא בִּירָנִיּוֹת וּמִגְדָּלִים שֶׁעֲשׂוּיִים לְחֹזֶק,** וְכֵן בָּעְרוּךְ (ערך אברואר) פֵּרֵשׁ עַל קַשְׁקוּשֵׁי דַּאֲבְרוּרֵי שֶׁהֵם מִבְצָרִים. **וּלְפִי זֶה אֵין מָקוֹר לְהָקֵל בְּגַג שֶׁהוּא מֻשְׁפָּע וְאֵין רָאוּי לְתַשְׁמִישׁ מִלְמַעְלָה,** דְּהַגְּמָרָא (שם יא.) לֹא הָקֵל אֶלָּא בְּמִבְצָר שֶׁאֵין שָׁם דִּירָה עָלָיו כְּלָל וְהוּא עָשׂוּי רַק לְחִזּוּק הָעִיר **[וְקָצַת מַשְׁמַע דַּן גַּם בְּרַמְבַּ״ם** בְּפֶרֶק י״א מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה״ב), עַיֵּן שָׁם], **וְעַיֵּן בְּמַאירִי** (שבת יא. ד״ה לעולם) **שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן כְּעֵין מַה שֶׁכָּתַבְנוּ:**

*** לֹא תְּהֵא גְּבוֹהַּ יוֹתֵר מִבֵּית הַכְּנֶסֶת,** אֵין רְצוֹנוֹ לוֹמַר לְאַסֵּר דַּוְקָא הֵיכָא שֶׁעָצָם הַבַּיִת לְבַד הַגַּג גְּבוֹהַּ מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, אֶלָּא **אֲפִלּוּ הֵיכָא שֶׁעָצָם הַבַּיִת אֵינוֹ גְּבוֹהַּ רַק בִּצְרוּף תַּחְתִּית הַגַּג מָקוֹם שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁין שָׁם כְּשֶׁעוֹמְדִין עַל הָעֲלִיָּה גְּבוֹהַּ יוֹתֵר מִבֵּית הַכְּנֶסֶת נַמִּי אָסוּר,** דְּשִׁפּוּעוֹ אֵינוֹ מְגָרֵעַ בְּזֶה כֵּיוָן שֶׁעַל כָּל פָּנִים יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ שָׁם דְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁבַּגַּג נֶחְשָׁב כְּכָתְלֵי עֲלִיָּה. כֵּן מוּכָח בְּרֹאשׁ שָׁם (פ״א סי׳ כג):

ה * אֵין פּוֹתְחִין וְכוּ'. וּבְמָקוֹם הַדֶּחֶק, פָּשׁוּט הוּא דְּאֵינוֹ מְעַכֵּב כְּלָל:

א (ס) **פְּשׁוּט:** (ג) אֲלִיָּה רַבָּה (סק״א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ג) מְשׁוּם דִּקְרֵב עָם הַדְּרַת מָלְךְ, וְעוֹד שֶׁעַל יְדֵי הִתְחַלְּקוּת בָּאִים כָּפָה מִכְשׁוֹלִים וְהֶזֵּקוֹת לִצְדָקוֹת וּלְלַמּוּד תּוֹרָה בְּצִבּוּר וּכְהַאי גַּוְנָא: (ד) כֵּן מוּכָח מֵהַפֹּקוֹר שֶׁהֵבִיא הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״א) מִיּוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ע״ר (ס״ב). עַיֵּן שָׁם: (ס) סְמ״ע חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן קס״ג (סק״ב):

ב (ו) פְּרִי מְגַדִּים (משב״ז סק״א): **ג** (ז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג): **ד** (ס) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד): (ע) **וְאִם אֵין הַזֵּזֶ הַרְבֵּה לְרַאוּבֵן יִבְנֶנּוּ עִמָּהֶם לִקְנִים מְשׁוּרַת הַדִּין, וְהַכֹּל לְפִי הַהֶזֵּק וּלְפִי רְאוּת עֵינֵי הַדַּיָּן** (אֲלִיָּה רַבָּה (סק״ד), עַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַב עוֹד בָּזֶה]: (י) מָגֵן אַבְרָהָם (שם):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah